

ВІДГУК

офіційного опонента

доктора технічних наук, професора, декана факультету дизайну Київського
національного університету технологій та дизайну

Пашкевич Калини Лівіанівни

на дисертаційну роботу **Гасем Аміні**

**«Метод деконструкції в дизайні одягу: витоки, концепти, засоби
формоутворення»**, представлену на здобуття ступеня доктора філософії
за спеціальністю 022 – Дизайн

Актуальність дослідження полягає в істотному впливі різноманітних проявів деконструкції як явища на розвиток методів проєктування модного костюма, розвитком новітніх технологій та прагненням сучасних дизайнерів до переосмислення традиційних моделей формоутворення, розширення можливостей для інновацій та експериментів. Дослідження деконструкції в дизайні одягу сприяє критичному оцінюванню та трансформації традиційних форм одягу з метою створення авторських колекцій одягу, що мають ціннісно-сміслову наповненість та пропонують інноваційні дизайнерські ідеї.

Метод деконструкції – метод свідомого руйнування традиційної конструктивної форми і технологічних рішень, проте цей нетрадиційний підхід до дизайну одягу багато років є невичерпним джерелом натхнення для створення моделей та колекцій виробів в творчості закордонних і українських дизайнерів. Дослідження деконструкції в контексті світового дизайну є підґрунтям для виявлення впливу європейських тенденцій на українське модне середовище та визначення принципів застосування даного методу. Системний аналіз характерних ознак і художньо-виражальних засобів деконструкції через призму світового досвіду дає можливість якісно нових інтерпретацій цих засобів у практиці проєктування колекцій одягу. Цей спектр опрацьованих проблемних питань доводить ґрунтовність і безумовну актуальність дослідження.

Необхідно відмітити сучасність **мети дослідження**, яка полягає у виявленні засобів формоутворення одягу на основі методу деконструкції, аналізу деконструкції як теоретичної та художньої концепції в дизайні одягу, виокремленні етапів еволюції даного методу у світовому контексті.

Об'єкт дослідження – деконструкція як метод у дизайн-практиках ХХ – початку ХХІ століть (с. 21).

Предметом дослідження є принципи застосування методу деконструкції, його специфічних формотворчих засобів в сучасному дизайні одягу.

Хронологічні та географічні межі дослідження визначені специфікою роботи й охоплюють світову практику дизайну одягу включно з творчістю українських дизайнерів в у другій половині ХХ – на початку ХХІ століть.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота виконана відповідно до плану науково-дослідницької роботи факультету «Дизайн середовища» ХДАДМ у межах науково-дослідної теми «Сталий розвиток як вектор формування сучасної проектної культури» (номер держ. реєстр. 0122U200902) протягом 2022 – 2025 рр.

Достовірність основних положень роботи. Відповідно до поставлених завдань і загальної проблематики дисертації використано широкий спектр наукових праць з мистецтвознавства та дизайну, а також загальнонаукові і спеціальні методи емпіричного та теоретичного рівнів. Дослідження базується на поєднанні методів історико-культурного, візуально-стилістичного та порівняльного аналізу, що дозволяє всебічно розглядати використання методу деконструкції у дизайні одягу, його еволюцію, концепти та тенденції. Об'єкт, предмет, мета і завдання дослідження корелюють між собою і відповідають заявленій темі дослідження (с. 21, с. 22). Положення роботи підтверджуються аналізом творчості закордонних та українських дизайнерів, в яких застосовано метод деконструкції. Основні положення співвідносяться з сучасними тенденціями у дизайні одягу, що підтверджує їхню прикладну цінність. Загальні висновки роботи надають вичерпну відповідь на сформульовані завдання (с. 165 - 169). Здобувачкою запропоновано авторську методику аналізу колекцій одягу з

позицій методу деконструкції на основі його основних принципів та художньо-композиційних засобів. У роботі враховано авторський досвід аналізу, систематизації та розробки одягу складних форм та колекцій одягу, що підсилює наукову аргументованість викладених тез. За рахунок цього забезпечується не лише наукова достовірність, а й практична значущість дослідження для розвитку дизайну одягу та створення наукових основ використання нетрадиційних методів в творчості дизайнерів та в освітньому процесі.

Наукова новизна результатів полягає в поглибленні наукових досліджень у галузі сучасного мистецтвознавства з питань використання нетрадиційних методів в дизайні сучасного одягу та розробці колекцій. Здобувачкою на основі проведеного системного аналізу виявлено особливості методу деконструкції як ефективного засобу формування інноваційних моделей з нетрадиційних матеріалів, простежено витoki та еволюцію даного методу з урахуванням історико-культурних чинників.

У роботі виявлено та систематизовано засоби формоутворення в дизайні одягу, засновані на застосуванні методу деконструкції, завдяки яким трансформуються традиційні принципи побудови костюма, його тектоніка, формуються нові образно-пластичні характеристики сучасного одягу. Аналіз творчості світових дизайнерів дозволив авторці виявити особливості культурних проєктних стратегій формоутворення та їх вплив на розвиток дизайн-практик в дизайні костюма.

Теоретичне значення роботи полягає в розширенні наукових даних про метод деконструкції в дизайні одягу та теоретичних знань про можливості інтеграції методу деконструкції в сучасні дизайнерські рішення, а також у створенні підґрунтя та практичних інструментів для розроблення інноваційних і експериментальних колекцій сучасного одягу.

Практичне значення дослідження.

Висвітлені у дисертації наукові положення мають важливе практичне значення та доповнюють вихідну базу даних для подальших досліджень в галузі дизайну одягу. Матеріали дисертації можуть бути використані в наукових

дослідженнях, присвячених деконструкції, у підготовці лекцій, посібників та інших методичних матеріалів у галузі дизайну костюма. Основні положення та результати дисертації можуть знайти практичне застосування в освітньому процесі при підготовці дизайнерів, в діяльності дизайнерів одягу, дизайнерських брендів, компаній та підприємств.

Впровадження результатів дисертації.

Апробація результатів дисертаційної роботи авторкою здійснена шляхом участі в низці конференцій, зокрема: III – VI Міжнародних науково-практичних конференціях «Актуальні проблеми сучасного дизайну», КНУТД; VIII Міжнародній науковій конференції «Дизайн та мистецтво в контекст соціального розвитку», ХНТУ; II Міжнародній науковій конференції «Міжкультурна комунікація в контексті глобалізаційного діалогу: стратегії розвитку», ОНМУ; Міжнародній науково-практичній конференції «60 років Харківської вищої школи дизайну», ХДАДМ; IX Міжнародній науковій конференції «Дизайн та мистецтво в контекст соціального розвитку», ХНТУ; Всеукраїнській науково-практичній конференції «Тенденції розвитку дизайну та дизайн-освіти у вимірах сучасності», Арт-академія ім. Сальвадора Далі.

Оцінка наукових публікацій.

За темою дисертації авторкою опубліковано 6 наукових публікації в фахових журналах України категорії Б. Представлені дослідження пройшли апробацію на 9 міжнародних та всеукраїнських наукових конференціях. Публікації авторки за темою дисертації повно та адекватно розкривають її зміст.

Оцінка змісту, стилю та мови дисертації, її завершеності, оформлення. Дослідження виконано відповідно до встановлених правил та вимог щодо наукового стилю, мови та оформлення роботи.

Структура і обсяг роботи.

Результати дисертаційного дослідження викладені на 288 сторінках. Основний текст роботи становить 155 сторінок та складається зі вступу, чотирьох розділів і висновків. Список використаних джерел містить 212 позицій, додатки подано на 98 сторінках.

Структура дисертації і послідовність викладу матеріалу відповідають поставленим цілям і завданням дослідження. Дисертація написана чітко, ілюстративний матеріал має достатній ступінь інформативності.

У вступі здобувачка розкриває загальну характеристику роботи, актуальність, теоретико-методологічні засади та зв'язок дослідження з науковими програмами, планами, темами. На підставі критичного аналізу наукових праць за напрямом роботи визначено мету, завдання, об'єкт, предмет, хронологічні, територіальні межі та методи дослідження; окреслено наукову новизну та практичне значення отриманих результатів; наведено відомості щодо апробації та впровадження результатів роботи; показано особистий внесок здобувача і наведено структуру й обсяг дисертації.

У першому розділі **«Історіографія. Джерела і методи дослідження»** авторкою проведено аналіз теоретичних та методологічних засад дослідження деконструктивізму як формотворчого методу в дизайні одягу, проаналізовано стан наукової розробки теми деконструкції в Україні та світі, що дозволило окреслити основні поняття і наукові підходи та визначити інструменти дослідження. Авторкою проаналізовано наукову літературу та візуальні матеріали, роботи з історії мистецтва, текстильного дизайну, візуальної культури, дизайну костюма тощо. Визначено основні завдання, загальну методологію та структурну модель дослідження на основі аналізу наукових джерел за темою роботи. Матеріалами дослідження стали наукові праці та інша спеціальна література, а також інформаційні ресурси мережі Інтернет. Авторка навела наукові методи, що дозволили вирішити завдання дослідження. Визначено понятійно-термінологічний апарат теми дослідження. Цікавими є описані авторкою термін «неодеконструктивізм» та інші ключові поняття.

У другому розділі дисертації **«Деконструктивізм в дизайні одягу в контексті постмодерністської культури»** авторці вдалося простежити еволюцію етапів становлення та розвитку методу деконструкції в дизайні одягу в контексті трансформацій постмодерної культури еволюції проєктних практик зокрема, у творчості японських, бельгійських, британських та американських

дизайнерів. Авторка прослідкувала вплив творчості видатних дизайнерів XX століття на формування та розвиток деконструктивізму. Вперше в дисертації авторкою виокремлено п'ять періодів розвитку деконструктивізму починаючи з 1960-х років до сучасності. Ключовими передумовами формування деконструктивного підходу в дизайні одягу авторка вважає філософію постструктуралізму, архітектурний деконструктивізм, авангардні мистецькі практики та трансформацію соціокультурних цінностей другої половини XX століття. Викликають інтерес визначені в дисертації стратегії раціонального формоутворення в межах деконструкції в дизайні одягу. Авторка також виділяє два основні підходи використання методу деконструкції при проектуванні костюма та колекцій одягу: раціональний та ірраціональний. В дисертації охарактеризовано художньо-естетичні та формотворчі особливості дизайну одягу, створеного із застосуванням методу деконструкції а також специфіку їх концептуальних перетворень в сучасному дизайні.

У *третьому* розділі «**Креативні стратегії деконструктивного підходу в концептуальному дизайні XX – початку XXI століть**» авторка зосередила увагу на порівняльному аналізі діяльності кількох провідних шкіл дизайну одягу, кожна з яких виробила власну систему формотворчих стратегій застосування деконструкції як методу, на основі чого нею виявлено специфіку японської, бельгійської, британської, американської школи деконструкції. Деконструкція визначена як основний фактор переходу від класичної моделі проектування до процесуального формоутворення, в якому вирішального значення набувають експеримент і дослідження та пошук альтернативних конструктивних рішень.

У розділі обґрунтовано термін «трансформаційне формоутворення» як одна з ключових характеристик сучасного деконструктивного підходу, основу якого становлять деструкція силуету, фрагментація композиції, інверсія конструктивних елементів, виворотність, реконтекстуалізація деталей, гібридизація різних типів одягу тощо. Частина розділу присвячено методичним підходам та експериментальним формам роботи зі студентами, які сприяють розвитку їхнього творчого, критичного та проєктного мислення, формуванню

навичок роботи з нестандартними формами та здатності до пошуку інноваційних дизайнерських рішень. В межах дослідження А. Гасем було розроблено та апробовано авторський освітній модуль «Трансформаційне формоутворення», який впроваджено в систему навчальних дисциплін спеціальності «Дизайн одягу (взуття)».

У четвертому розділі **«Інноваційні технології як формотворчий потенціал тенденцій розвитку методу деконструкції»** авторка сформулювала низку важливих висновків щодо перспектив застосування цифрового моделювання, технологій 3D-друку, біоадаптивних змінних текстильних структур, а також методів реконструкції та трансформації в дизайні одягу. В розділі визначено такі ключові принципи деконструктивізму як асиметрія, фрагментарність, багат шаровість, рухливість та відкритість форми, які дозволяють формувати складні трансформативні системи одягу.

Розглянуто глітч-естетику як метод деконструктивного формоутворення в цифровому дизайні одягу. Авторка приділила увагу екологічній деконструкції, яку трактує «руйнування як критика надвиробництва». На основі аналізу творчості закордонних дизайнерів (Й. Ямамото, І. Міяке, М. Маржела, А. Демельмейстер тощо) та українських (Л. Літковської, Ірини Джус (DZHUS), KSENIASCHNAIDER тощо) А. Гасем доводить, що в сучасному дизайні одягу деконструкція та артізанальність мають спільну методологічну основу, що ґрунтується на відмові від жорстко визначеної форми та визнанні процесуальності як ключового принципу проектування.

Авторкою доведено, що сучасний український дизайн одягу активно використовує темпоральність деконструкцію як інструменти художнього осмислення часу пам'яті та культурної ідентичності. Проведений аналіз дозволив виокремити основні типи прояву темпоральності в сучасному дизайні одягу. Важливим результатом дослідження стало виявлення темпорального характеру сучасного формоутворення. Обґрунтовано можливості поєднання деконструктивного методу з інноваційними технологіями, біоадаптивними матеріалами та артізанальними практиками в єдиній системі сучасного

формоутворення.

Висновки по розділам та загальні висновки логічно відображають етапи проведення дослідження, виконання завдань дослідження та дають підстави для підтвердження досягнутої наукової новизни дисертаційної роботи.

У додатках наведено ілюстрації, які показово демонструють досліджені процеси та явища в їх історичному контексті та сучасних реаліях.

Представлена дисертація є завершеною самостійною науковою працею та повністю відповідає вимогам, які висуваються до дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 022 Дизайн.

Мова та стиль викладення результатів. Дисертаційна робота написана українською мовою. Виклад матеріалу логічний, послідовний, доступний для сприйняття, демонструє фахову підготовку здобувача за відповідною спеціальністю.

Дискусійні питання та зауваження щодо змісту дисертації.

Відзначаючи актуальність теми даної дисертаційної роботи, наявність досягнутих нових наукових результатів, загальної позитивної оцінки дисертаційної роботи вважаємо за необхідне висловити окремі зауваження та побажання:

1. На думку опонента, в подальших дослідженнях при розгляді методу деконструкції потрібно приділити увагу урахуванню властивостей матеріалів, з яких виготовляється одяг. В додатках до дисертації здобувачка наводить багато прикладів одягу творчості сучасних дизайнерів з різноманітних тканин і нетрадиційних матеріалів, але в роботі цьому питанню не приділено достатню увагу.

2. В цілому погоджуємось з висновками авторки стосовно глітч-естетики в дизайні одягу (п. 4.1), але не розділяємо думку, що деформація силуету костюма в творчості дизайнерок Джуньї Ватанабе та Ірини Джус є втіленням глітч-естетики (с. 133-136).

3. Бібліографічний опис деяких джерел списку використаних джерел містить технічні помилки та невідповідність оформлення.

4. В розділі 4 значна увага приділена цифровим технологіям, смарт-матеріалам, артізанальним практиками в дизайні одягу складних об'ємно-просторових форм з використанням методу деконструкції, проте авторкою чітко не виокремлено перспективні напрями в цій галузі.

Висловлені зауваження і побажання не знижують загального позитивного враження від наукового рівня дисертаційної роботи і в основному мають значення для подальшого розвитку дослідження цієї теми.

Відповідність дисертації вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії».

Дисертація Гасем Аміні Мерзаківни за темою «Метод деконструкції в дизайні одягу: витоки, концепти, засоби формоутворення» відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», зокрема пп. 5, 6, 7, 8, 9. Робота є самостійною науковою працею, виконана з дотриманням академічної доброчесності. Сформульовані в роботі наукові положення і отримані теоретичні та практичні результати є актуальними, відзначаються структурною послідовністю змісту та форми, підтверджують особистий внесок здобувача.

Загальний висновок. Дисертаційна робота Гасем Аміні Мерзаківни на тему «Метод деконструкції в дизайні одягу: витоки, концепти, засоби формоутворення» виконана на достатньо високому рівні, що свідчить про досягнення поставлених наукових задач з застосуванням відповідних наукових методів, отримання нових наукових результатів щодо дизайну одягу загалом і для дизайну виробів складної об'ємно-просторової форми. Дисертація має перспективи подальшого розвитку з точки зору теорії і практики дизайну.

Таким чином, можна стверджувати, що дисертаційна робота Гасем Аміні Мерзаківни за темою «Метод деконструкції в дизайні одягу: витоки, концепти, засоби формоутворення», представлена на здобуття ступеня доктора філософії з

мистецтвознавства зі спеціальності 022 Дизайн, за своїм науковим рівнем та практичною цінністю, змістом та оформленням повністю відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженому Постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 р., а її авторка Гасем Аміна Мерзаківна заслуговує присудження ступеня доктора філософії з мистецтвознавства за спеціальністю 022 Дизайн.

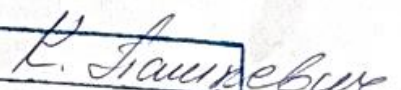
Опонент:

доктор технічних наук, професор,
декан факультету дизайну
Київського національного університету
технологій та дизайну

Калина Пашкевич

Підпис
свідчую
КАНЦ